

CUVÂNTĂRILE D-LUI I. KALINDERU, PREȘEDINTELE COMISIUNII MONUMENTELOR
ISTORICE, ROSTITE ÎN ȘEDINȚA DELA 19 IANUARIE

I.

† **Spiru C. Haret**

*Domnule ministru,
Onorați colegi,*

Țara întregă a plâns moartea fostului ministru Spiru Haret, și în numeroase locuri și societăți s'a preamărit viața și faptele lui. Dați-mi voe, vă rog, ca și în sânul Comisiunii noastre să aducem un prinos de recunoștință memoriei sale. Spiru Haret a avut un adevărat cult pentru toate monumentele țării, grație frumosei culturi clasice pe care și-o însușise cu temei, alături de specializarea și aprofundarea în cele mai înalte studii pur matematice. Sufletul îi era atras mai ales de ruinele romane, pentru cari nutriă o deosebită admirație. În cuvântarea rostită cu prilejul inaugurării Colecțiilor noastre istorice-artistice, dânsul spunea: „avem monumente și rămășițe ale civilizației romane de cel mai mare interes sufletesc pentru noi Românii și de cea mai mare valoare pentru învățații arheologi. E plină țara dela un capăt la altul de atari monumente și resturi“.

La acestea adaug că lui i se datorește un fapt care până acum n'a fost pus încă în evidență, adică inițiativa elaborării legii pentru conservarea monumentelor istorice, legea în vigoare, întocmită de mult regretatul Gr. Tocilescu și votată la 1892. Aduc în această privință ca mărturie o adresă din 25 Noemvrie 1885, pe când Haret era se-

cretar general la Ministerul instrucțiunii, către Gr. Tocilescu, directorul Muzeului național, în care cel dintâiu, răspunzând la un raport, spunea: „Am văzut coprinsul raportului dv. No. 41 dela 24 Iulie curent, privitor la ruinele romane dela Recica de lângă Caracal, și pentru a împiedică, pe viitor cel puțin, vandalismul cel mare contra monumentelor istorice, am onoare a vă ruga să binevoiți a redacta d-voastră un proiect de lege pentru acest sfârșit“.

Adresa aceasta s'a găsit printre hârtiile lui Tocilescu și s'a publicat în Revista pentru istorie, arheologie și filologie, volumul 12, pagina 336. Comisiunea noastră datorește multă recunoștință fostului ministru Haret, în timpul căruia, alături de numeroase restaurări, s'a început și publicația Buletinului Comisiunii, pe care Haret l-a urmărit cu deosebită atențiune totdeauna, devenind chiar colaborator. Astfel, în vara anului 1911, Haret s'a grăbit să trimeată o notă cu privire la Bucureștii dela 1856, în care dă prețioase lămuriri despre clădirile ce figurează într'o stampă a Bucureștilor din secolul trecut, stampă ce-i atrăsese atențiunea. În ultima cuvântare rostită de Haret în mijlocul nostru, între altele a spus: «Cultul trecutului este una din virtuțile cardinale ale popoarelor».

Fie dar ca amintirea acestui distins și scump bărbat, a cărei amicitie m'a onorat, să rămâe neștersă în sufletul poporului român.

II.

† Arh. I. Mincu

*Domnule ministru,
Onorați colegi,*

Nu de mult a încetat din viață arhitectul Mincu. Nu l-am putut conduce la locul de veci, căci n'am fost înștiințați și, fiind înmormântat repede, n'am știut decât târziu din ziare. Durerea pierderii sale a fost și este adânc simțită de cei ce l-au cunoscut și apreciat, mai ales de membrii Comisiunii Monumentelor Istorice, cari l-au avut alături și cari lucrează pe acelaș ogor — al păstrării tradiției vechiei noastre arte naționale.

Născut în 1852, Mincu a absolvit liceul Matei Basarab și Școala națională de Poduri și Șosele. La 1877 a plecat la Paris, unde a urmat cu distincțiune Școala de Arte frumoase, obținând cele dintâi medalii, cum și premiul Societății centrale de Arhitectură din Franța.

După luarea diplomei, în 1883, a făcut o călătorie prin Spania, Italia și Grecia, pentru a studia minunile vechiei arhitecturi. Inapoiat în țară și măhnit în sufletul său de artist și de Român de banalitatea construcțiilor ce se făceau pe atunci, a început să studieze, cu dragoste și stăruință, frumoasele noastre monumente și să culegă, după cum zicea dânsul, «câte o linie, câte un pridvor sau câte un ciubuc dela vreo bisericuță, dela o casă veche și dela alte vechituri». În ochii săi aceste erau rădăcinile sănătoase pe cari se putea altoi idealul său, ce eră un complex de motive, pe cari se putea și trebuiă să se încheie cu prisosință arhitectura românească. El a fost cel dintâiu care a dat semnalul pentru înfăptuirea unui stil național și care s'a trudit în urmă toată viața pentru desvoltarea lui.

Împreună cu colegii noștri, dd. Pangrati și Cerkez, a stăruit apoi pentru înființarea Școlii noastre de Arhitectură, unde a funcționat până în zilele din urmă ca profesor, dornic de înălțarea ei. A fost și președintele Societății arhitecților. De pe urma lui Mincu, țara și capitala se fălesc cu Bufetul dela șoseaua Kiseleff, Școala centrală de fete,

mai multe case particulare, câteva mausolee, biserica dela Valea Călugărească, cum și admirabilul proiect ce a făcut pentru palatul Primăriei din București și altele.

Nu sunt numeroase, dar toate vorbesc de sufletul său de artist, ca și biserica Stavropoleos din capitală, a cărei restaurare e aproape gata, căci nu mai sunt de executat decât puține lucrări, mici de tot, în cadrul conceput de dânsul.

Mincu a fost însărcinat în 1897 să studieze chestiunea restaurării acestei biserici și a procedat așa cum trebuiă: punând să se copieze picturile, să se ia mulate depe sculpturi și să se fotografieze monumentul în detaliu. În urmă a făcut releveurile și apoi planurile de restaurare, însoțite de un amănunțit memoriu.

Din diferite împrejurări lucrarea nu s'a putut începe decât în 1904, adică odată cu începerea unei activități mai temeinice a Comisiunii Monumentelor Istorice și după ce Comisiunea a studiat deaproape chestiunea. De atunci Mincu a lucrat neîntrerupt la această restaurare, conștiincios, priceput și sigur, așa după cum eră felul său. Pentru a se da bisericii un cadru potrivit, Mincu a întocmit și proiecte pentru construirea clădirilor dimprejur, destinate a servi ca local de muzeu.

Aceasta e, în linii generale, activitatea mult regretatului luptător al curentului sănătos de azi pentru stilul românesc.

În cuvântarea ce a rostit cu prilejul sărbătoririi din Octomvrie, cum și la înmormântare, scumpul nostru coleg, d-l Pangrati, a arătat, cu competență și căldură, meritele defunctului, care a fost un artist în toată puterea cuvântului, un creator care a făcut totul dela început, care și-a căutat singur materialul, a întocmit planurile și a iscodit amănuntele. Arhitectura sa n'a fost numai o combinație de linii, ci o artă răsărită ca putere din trecutul și amintirile unui neam întreg, înviorată de poezia vremurilor când boerii români cisluiu în cerdace acoperite de ederă. Amintirea lui Mincu va dăinu în operele sale și se va resfrânge în lucrările elevilor săi și ale celor viitori.

Fie-i dar odihna lină!